

Asia: VN/25041/2020

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Luonnos hallituksen esitykseksi

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

HELSINGIN HOVIOIKEUS

18.2.2022

Viite: Lausuntopyyntö, diaarinumero VN/25041/2020

Asia: Helsingin hovioikeuden lausunto henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevaan luonnokseen hallituksen esitykseksi

Hovioikeus lausuu valtiovarainministeriön lausuntopyyntöön seuraavan.

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

Hovioikeus ei ota kantaa esityksen yleisiin tavoitteisiin. Hovioikeus keskittyy lausunnossaan sen omaan toimintaan liittyviin esityksen yksityiskohtiin.

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

Hovioikeudessa asiaa käsiteltäessä olisi hyödyllistä, että asianosainen olisi muullakin tavoin yksilöitävissä kuin ainoastaan nimen ja syntymäajan perusteella. Etenkin rikosasioissa, joissa tuomioistuimen ratkaisun seuraamuksia panee täytäntöön Rikosseuraamuslaitos tai Oikeusrekisterikeskus, on tärkeää, että rangaistus kohdistuu oikealle henkilölle. Henkilötunnus olisi erityisesti hyödyllinen tilanteissa, joissa henkilön nimi ja syntymäaika ovat yleisiä (esimerkiksi tarkemmin tuntemattoman syntymäajan 1.1.vvvv). Henkilötunnukset estävät henkilöiden sekoittumista.

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

Lienee erittäin harvinaista, että Suomessa rikosoikeudenkäynnin asianosaisena olisi henkilö, joka olisi aiemmin rekisteröity Suomen ulkopuolella mutta ei olisi jo ollut Suomen viranomaisten tunnistamisen kohteena Suomessa. Joka tapauksessa henkilötunnusta voidaan hyödyntää henkilön yksilöinnissä.

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

Lienee erittäin harvinaista, että Suomessa rikosoikeudenkäynnin asianosaisena olisi henkilö, joka olisi aiemmin etärekisteröity mutta ei olisi jo ollut viranomaisten tunnistamisen kohteena Suomessa. Joka tapauksessa henkilötunnusta voidaan hyödyntää henkilön yksilöinnissä.

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

Tuomioistuinprosessin kannalta ei ole lähtökohtaisesti merkitystä asianosaisen sukupuolella. Mikäli sillä on asian ratkaisun kannalta merkitystä, selvitetään se muutoin kuin henkilötunnuksella.

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

Mikäli henkilötunnus ja yksilöintitunnus ovat automaattisesti haettavissa tuomioistuinjärjestelmiin väestötietojärjestelmästä, ei ole lähtökohtaisesti merkitystä, kumpaa tunnusta oikeudenkäynnissä käytetään henkilön yksilöintiin. Henkilötunnus tunnistetietona tulee tuomioistuimen asianhallintajärjestelmiin automaattisesti. Mikäli siirryttäisiin uuden yksilöintitunnusteen käyttöön, myös sen tulisi siirtyä tuomioistuihin automaattisesti.

Tärkeää on, että esimerkiksi rikosasiassa asianosaiset voidaan erottaa muista henkilöistä ja varmistua siitä, että annettava ratkaisu koskee oikeita henkilöitä. Mikäli uusi yksilöintitunnus ei olisi julkaistavissa tuomiolauselmassa samalla tavoin kuin henkilötunnus, saattaa se olla ongelmallista tuomiota rikosasiassa annettaessa.

Tällä hetkellä henkilötunnus näkyy rikosasioiden henkilön yksilöintiä varten rikosasioiden tuomiolauselmalla ja on julkinen tieto (KKO 2004:15). Tuomiolauselmassa näkyvä henkilötunnus saattaa herättää tuomioistuimen asiakkaisissa tietosuojaan liittyvää hämmennystä. Henkilötunnusta käsitellään erityisesti suojattavana tietona, jonka tarpeetonta käsittelyä, merkitsemistä asiakirjoihin ja julkaisemista tulee välttää. Kun uuden yksilöintitunnuksen ehdotetaan olevan julkinen nimen kaltainen tieto, sitä voisi käyttää myös oikeudenkäyntikirjelmissä ja sähköpostiviesteissä samaan tapaan kuin nimeä, mikä voisi helpottaa tuomioistuinten viestintää asianosaisille oikeudenkäynnissä ja henkilöiden asiointia tuomioistuimessa.

Hovioikeuden presidentti Asko Välimaa

Muut hallituksen esitystä ja alustavaa asetuseronnosta koskevat huomiot

-

Kysymys vain ministeriöille: Seuraako esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista muutostarpeita hallinnonalanne lainsäädäntöön? Jos kyllä, mihin lakeihin muutoksia on tarpeen tehdä ja onko muutokset tarpeen sisällyttää esitykseen liitelakeina?

-

Informaatio-ohjauksen suunnitelma

Ovatko toimenpidesuositukset oikean suuntaisia? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?

-

Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asiointissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasioinnissa?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

-

Henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskeva arviomuistio

Kommentit muistioon

-

Rantala Anssi
Helsingin hovioikeus